

EVSKERA

Egunetik Egunera

Bi bakotzak ba dakar bere ze, ra. Onoko onek ere bai. Apirila Gernika'ko gertakizun ikaragarria. ri loturik daramaga.

Gernika'ko gertakizun ikaraga- rria...

Es goakize ordea egun ura be- rritzea. Gure artean egun zena- garría izan bai zan. Gernika'n gi- fiannontzat amets txar bat bece- la...

Esan oi dala nobattek amen egin bear dula pakotik izango bada. Egia da. Alkarrekin bizi bear de- gunok zer egin besterik?

Gernika'ko gertakizun ura etzan ordea nolanaiko bat. Aparta izan zen. Gu ezin ginduzke astu.

Begien bitxian une oro ez bage- genduko ez gifikte gizon izango, gutxiago euskaldun.

Ara ordea. Ez ote degu ne'bat astu Gernika'ko amets-txar ura?

Gelgi atzera begiratzeak ez da- kar onik ezer asto. Aurerra begi- ratu bear degu beti. Baina ala ete, Gernika'ri buruz berriak joandako egunetan jostko ez bagenitu jipof aundiki merexiko genituzke...

Espainiarrek ez dute gureganako begirapen aundirik. Ezango litza- ke gorrotagarri gatzakia.

Gorrito onen agerpietrik aun-

dienelakoa Gernika'ri buruzkoa izan zan. Ez al dira ba odolrik or- daibetan izaten? Gorrota en or- daibetan en al diegu ba maite-u- nik emango...

Guk badakigu bi Espaina izan- dirala. Biak alkar tu bear al ditu- gu gure gorrotoan?

Bereri al le'ite? Ez litzake bizi- to erretza izaino.

Bi Espaina badira, bat antzifa- ko liberalena izan eta. Libe al etek ezgizguten adarra gaitzki jo- 1959 garren urtea ez dago ala urrutl.

Beste Espaina berriz Franko're- na degu noski, antzifako as- hultsena. Eta ardian Gernika dago au, garretan...

Abertzale bezala gorrotareren or- daibetan gorrotareren ez bagoa- bageunduko ge-n aitzetan exerita Gernika'ko "ura" egin zutenek konpikak eman bear aj ditzeko?

Gernika aitzuzkoa espainiarret len ete gure ezin ditzaguten zikinker- tuzko aitzuzkoa bezela litzake...

Gero berriz, "ura" egin zutenek zer meredi dala gorroto izan ezit?

Ez, Apiril azkeneko Astien aitz- az ezin ginduzke astu. Jaitzok ez litzake barkatuko erri bezela...

ARTXANKO

Urtea betetzen da Buenos Aires ontan Artxanko'lar Paul. nparat artzale zintzoa li zala. Abertzale an Eusko-Abertz- ale-Ekintza ko alderdikide ur- tzentariko izan zan.

Guk badakigu, gal askotan laktinatx artzaleko, baña bates bere euskera, aberriaren ikun- tu, oti maite ba maite zan.

Euskaldun barris, baña ba- rruzoño sartu zan gure etea, eta emen Buenos Aires'en bere irakaskizunak bitarteko zizala, albat gaitzki arlu zuten ikas- teko ardura, ta bai ikasi ere batak baño geiagoz.

Bera izan zan ENSKO-LU- RRA ontan EUSKEL-ATALA asi zuna, baita euskel ikasakiki- lartzen zituna "TRUNKEME" izenakin.

Bere biltza bai Nabarra'n eta gero atzerrian, oso urra- gaitza izan zan aberri aldeko lanetan. Berak erindako zizak Nabarra'n eta beste aberri alde- goan bego, alan sinistuten bearko ditu. Iruña'ko txalide ta enparazitak gaxeldieran biotz indarrakin, askatasuna dater- renean. Artxanko eta bere an- tzeiko gizon aundiak goraitzko belesak izango dira, eta berak, Napar. Zerutik gertakizun au elizan danean beti bezela irri goxa bialduko digu.

Artxanko'k beti ikatu zu abertzale, askatasun, demokrazi, eta erri-zuzentaren alde.

Goian bego, alan sinistuten dogunonizai!

ZARRAK BERRI

"Preposizio" ta "konjuntzio- flos" naastu! Kataplasmaikin oke- rragoa litzake. Alaxe baita. Txil- lardegi.

"Ori" eman duenak badaki, noski, gramatika piksa bat. Ezin lite- ke penitza naastu danik". Naastu- ko etzan ba...

Amabost urtekin eskola utzi ezke- ro errez gure leize naasteta ori, pale da jipietu'gabean buruan sartzen ez bada ere.

Arren, ordea, naasteki ori ez "Tierra Vasca" ri leporatu. "Tie- rra Vasca" ko jendeak letradunak dira. Erri-erretik datorren euskel- idazle soil baten gertatzen zaitzko oiako naastek. Letradunei ez noski.

[Eta zer nai dezu? Ni ez izan letradun, eta gero berriz gramatika alaxoke kastramill aundi bat neri lruiduten...]

Nik ez dakit "Tierra Vasca" k zer nai dun ETA'koengandik. Nik bai, naita da "preposizio". Nik bai, naita da "konjuntzio". Nik naasten dituztenakoa izan, nik badakit zer nai nun ETA'koengandik: nabi bat izan zitzeela, nabi bat izan zedilla...

Baino agian nere naita arlote baten naita zan.

Usturre

OARRA:—

Taner'tan Norbert'en "BERE IDAZKIAK" izena duen idatzi- flos arki dutenak, ulsegite bat- zuek oartzko zituzten.

"Usegin-zuzentza" izenakin orritza bat alera dugu, eta es- katu arren "EDITORIAL VAS- CA EKIN", Perú 175, edo "EUS- KALTZALEAK", Beirrao 1144, Buenos Aires'era bera surtean duzutela okerrak arretuzteko.

Eskerririkasko.

En ORIZABA, Ver., Méx. RESTAURANTE ROMANCHU

PONIENTE 7, Nº 51

En CIUDAD JUAREZ, BAR - RESTAURANT "ALCAZAR" Chih. México

EUSKERAZ IKASI!

Gure ikuntza ikasi eto bere ikuntza sakondu nai dutenak, aukera dute.

Etsi esan 28'garrenean atzaleko Fetsan asiko gura LAU- RAK BAT 'an.

Ezer ez falkientzako, izen- go ikaslaroa Buenos Aires'eko EUSKALTZALEAK bazkarak emango du.

Falkientzako, eta barruzago sartu nai dutentzako Lopez Mendizabalar'ra ikasa izanuk ar- ralsaldiko f'etatik surrera bere ikaltal'iak egingo ditu.

La ba auzten euskel ikaltolak belesak izan diran!

ATZERA ARI

Crain dala urte asko, ez dokit zenbat, elburu bat amatu zuten Euzkai Erdio maite zuten batzuk. "Iruak bot", Eria, zbeto, esteko: "Iruak bot".

Gero, baño espaldin alera, ori ez fugei zituzten; eta Nafarroa Euzkai-Erri- ka ama zala azagutirik, "Iruak bot" esan zuten. Eto bide ortatik ohiatu ziran.

Urteak joan, ordea, eto lapurdit, Zom- ebarbera eta Zuberoa euskaldunet- jatze, zabalago egin zuten beren xadex, eto esan: "zazpiak bot", Domitioak egi- tuzan eruz zuzpen (edo zelen) egu- ituzkin donak "zazpiak bot" arren alde ziran (omen...), eto albar.

Bañoan, egi esteko, lapurtarrek, ba- zenabarbarak eta ziberatarrak fran- tzesago egin ziran lehen bañoa, eto ber- dintze ere egokidako euskaldunak eska- rdiago. Esan egiten zan ori: bañoa ikar- etuzen iserora ori zinki aitzan.

Geroi ortanika azaldu ziran abertzale- tok. Eto, asieran bañoa, "zazpiak bot" ori beteteko asmatan ohiatu ziran bururkora.

Gero "aukera" bot etekilli zitzaigan, lele-bide. Eta ballatu genuen; eta ongi bañoa, Ez da zalantzarik.

Bañoa giegeli esan digu "aukera" anen andorari, Eto, leendabizi "zazpiak bot" atatik "Iruak bot" era posa gi- ran. Gero, legez ezinbestean, "Iruak bot" etik "Iruak bot" era. Eto, gero, geroi alegia, sekulako itzalko ez dan errepulika baten erdi "Iruak bot" ba- lera...

Ez, jaunak.

Nik "zazpiak bot" esaten dudanean, ez dut pentatzen domiletan. Euzkadi bakarra dala dut pentatzen.

TXILLARDEGI

"LARDASKETA" - Parrez ta Negarrez Bedayo'tar Batek Argentina'n Idatzia

LARDASKETA

Izen onekin, Argentina'ya orain urte asko etorritako euskaldun in- ter batek idatzi du idatziho bat- ten bere gora bera gurean azala- pen. Lan au ez ueste fran ikunt- zu batena dala. Ez izanuk, esne zaitzalle batena da, au da gure ba'beritar baten jana. Au da adibi- le bat, euskera idatzi du, eta emen eta au euskotar syrogiuz- asko d'ra, euskera xaila dala di- tzenak. Esne baxo'na, ber dan emengo urletan eta errietan di- kitenak, benetan arriituk izango diran estogo kezkarik, ba lan go- gorra da benetan. Gaur gogorra eta nolakoa izango zan orain be- tzegei berrogetamar urte, bizi di- ran esne tratuan ibililtzakoan esan- go dute.

Euskeldun istor onen omene- suk argitratzen dugu idatziho an- Alidake egingo dugu gure alid- kari onetan, iudi gureko euskeldu- nak ikusi dagien nafatasun seka- ko indarra duen, eta euskotar be- re goraltza eta maiztasuna izan euskoren, semat gauza eder egin letekezan.

Beste horik, urte dagigun idatze- ber iburu onetan gifoena argi- ratzen "Eusko-Lurra" ren euskel- dun irakurleentzat.

Onela asten da:—

Erretierik'ko konbentu pake to- kian bizi dan anai Faustino'ri:

Ene atai Jonantoni: — Anaiak izan arren goren begis ez gura ta ta, ba iudi ontan ezgutzen. Baña nik orain aldia edo detbora ugari daukatzen eskero, ne'bat nai dirut, nere 65 urteko ibili aldiak, nola egitak izan diran, nere ogi pu- karen billa.

Lautatik baten erdia ezin deta- ke. Bada alipatu neronek nai de- tene. Baña nik al deten; guzia egingo det ongi xamar dierazteko.

Irurogeita amabi urte betezera oozarik, Argentina'n asten nait ba, nere azkeneko lana egirik, eta ez dakit nolakoa atzerko zaiten izenduko "Lardasketa".

Lardasketa au gure ikuntzan nai det ba idatzi, eta ona emen urte asiera:

Bedayo'ko "Apez-Eize" saarren laloa nait ibeltzaren, Jan 1891'gar- ren urtean, laun gurtis onari es- kerrak emateko.

Ludi ontan denak ez ditute oin- beste urte bixirik igarotzen lur al- de auzelan, eta orragatik, nik ba- daukat zofri nere sorra ordaindu bearra bear dan bezela.

"ABATETXE-ZAARRA"

Alpatuta dagon etxerag lau sendi edo familia biltzen ziran, eta ona emen aitzakoen izenak: Balerdi, launa, abere sakelotxa, onen emaz- te "Papakio monkorra", denak gertzen zitoten. Aien semeak, Mar- tin, Kubako gudaketen ibilla, eta andik etorri zalarik, laister li zan etzako. Mikelotz, nik gutxitan ikusia, Tolosa'n edo Donostia'n nekamea une det ibiltzen zala. Iru- garrena Bonipar, Askarate'n mo- rroi urte askotan egon zan, eta bera emen Bragado'ko urian arkitu nuen, eta zaitzalle bere konfura rebilietarik, 1914'garren urtean.

Bizgarren sendia edo famill, Mar- tinez launa bere abizena, eta onen emazte Mikaela. Martinez sgin ate- ratzale, ille ta biazar mustatzaile, sandagile edo mediku korzor bat bere'axe saiatzen zan. Onen seme zarrena (Periko) apalaz egin zan. Bizgarren semea Martin, Kuban' gudaketen ibili izan zan. Irugarre- na, Martina bere izena, aitzak lipoi

bizkorra emando, bota ere bai aita, amaren etxetik, eta ifortzok ere etsun fakin, nun eta nola bizi iz- ten zan. Laugarrena Patxi deitzen gifion, ta bera gure aita zanaren morroi zegoan garalan, lalo ziren Pilipa ta Gregori.

Gorotzago Martinez'en sendia Al- bistor'era aldatu ziranarik Mar- tin ta Prantzisku, bai baten elara- rra atez zalararik, eskupatzen li- roz ueste gabe, Martiñe'k Patxi li- zuan.

"ABATXE - ZARREKO" iruga- rren sendia Joan Manuel "Aundi" ta bere emazte Mainoni "Aitza". Aierri egaztu nikielin bi suntu, eta besie aien lanikan ez naitz gogora- zen. Nik amarka urte bete baño len Mainoni li zan.

"ABATXE - ZARREKO" lauga- rren sendia gu izan gifian.

Aipatuko etxe arren bekokiak, sorkaldera begiratzen du ta beria- zako sarretan, bi orriko ate aundi zurezko zuekara garai artan, Bi- garren sarrea egi alditik zeukan, baña ez lurretik, galbarrik, zubi egurrezko bat, bere inguruko mal- daktara. Etxe parei, ondotik asten zan aldaptatza.

Eta arek semat gela zuzkan et- naitz ongi gogoratzen, bada nere ueste, espezioko gaitzkoekin, aitzal- tik gora eukiko zaitzen noski. Iru- ukulu situan, ta aitzeko amindoa Balerdi izanuk bete edo okupaten- zuten. Gure aitzak ere betetzen saen ikun'u, bertan mañda idukiduko, ta irugarrena Joan Manuel "Aundi" betetzen zuen, bere bi suntu iduk- itzeko.

"SUKAL-TABERNA"

Gure aitzaren sukaldeak, lejo bat, aundi samarra zeukan, eta berak, burdin sare sendoa, ta aundikan be- giratzen san plaza aldera.

Ta norik sinistuko hake egia dala- nik emen idatzen detana... Gure- oke gogoratzen, nere odola tuz- gurritzen asten zait.

Sukal-taberna artan zer saiatze- ote zan ba...? Aurtenen saiatze- det, sukald, ura aindi-samarra eta. Lau lau neruntziki gora. Ona emen ango saiatziki. Ogia, omea, sakura, aketia edo kafea, tunko- latsa, oiloa, petrolioa, argialdia, bi- edo iri klasekoa, eta aitzeko bateri erretxifise deitzen gifion. Okek ematen zuten argi gorri-gorria ta- ke beltza; elixonak litziko ome zan, gela edo sukalden eukituko ba- ño, ta-ta sautu nintzan ardoo. Au, zagi aundi batean sukaldeko lu- rrean etzinda egon oi zan. Otordu egitoko maña lalo ondoan. Ore nait, (arresa) bere neurria, nere begie- tan daukat oraindik. Sukaldeko paretak sakaldekoari alderatuz ldu- kitzen zan.

Ogia erretziko labeak, ipar al- deko paretetan zeukan bere alde, sukai barrutik kanpo aldera. Larri- ate pite, sukaldeko lurrean fartsu- san zuzatuz guri Jodi bai, ta be- rren bebesean egiten zan sira, ta- rres egindako lipikan beharzun gorri pintoratuak, urdai zait ta lukatika, denak nastuta ongi ego- tzen, zer goxoak, neguko gosea li- tzeako.

Ta sukalde artan saiatzak non gordetzen ziran ba?... Sakaldeko paretetan apai batzuk (snaqueles), paretari esarria egon oi ziran.

Nik sukalde artan ikusi nuen gu- re aita zanuk nola garbitzen zuen labea, au labe, bateri bere puntan trapu zalar bat ipifitua. Alakoa tra- puari "labezarrak" deitzen zitzaion. (farraltuko du)

Licenciamiento de 141 Obreros en Barcelona

A primeros de marzo se originó un conflicto obrero en la Hispano Suiza de Barcelona. Los trabajadores, consideraban que el plus familiar debía ser más elevado. La empresa se negaba a la discusión. Por último, los enlaces sindicales, presionados por lo obreros, convocaron en la Delegación del Trabajo a los representantes de las empresas; esta no compareció.

La primera manifestación de descontento y de protesta se tradujo en una huelga limitada. Los trabajadores se proponían defender sus derechos y negociar. La empresa no lo estimaba así.

Intervino automáticamente el sindicato oficial, "¿Para qué? Hay que volver al trabajo". "No está el horno par bollos" y los sindicatos oficiales, en lugar de defender a los obreros amenazaron: "¿Ojo con lo que hacéis!".

El Gobernador de Barcelona no se anduvo por las ramas. Como primera medida situó a la policía en Hispano-Suiza. "¿A ver quién es el gallo del barro!".

La reacción patronal fue a su vez contundente. Cerró la fábrica y puso en la calle a 141 obreros, salvándose de la quema los que estaban enfermos y los enlaces sindicales que no se sumaron a la huelga, 9 en total entre enfermos y enlaces.

¿Qué va a pasar? Los trabajadores licenciados buscan trabajo en otras empresas, pero se les cierran todas las puertas en cuanto se sabe que se trata de personal de la Hispano-Suiza. La "lista negra" en funcionamiento...

La última impresión que nos llega de nuestros amigos de Barcelona es que la Hispano Suiza procederá a ciertas readmisiones, pero previa discriminación y con pérdida total de todos los derechos conjunta de todos los obreros pen- ninsulares?

¡EUSKALDUNAK!
Europa'ra jozteko, zubenbide bakar bat!
¡VASCOI!
Para organizar su viaje a Europa, una sola dirección:
¡BASQUES!
Pour organiser votre voyage en Europe, une seule adresse:
AGENCE DE LA POSTE S.A.R.L.
Licencia 62164
Director-propietario: J. A. de DURARONA
SAN JUAN DE LUZ (B. P.)
46, BOULEVARD VICTOR HUGO
Cable: "INDAR"
Tel. 36 - 11 - 22
"EUSKERAZ ITZ EGITEN DA"